Verkenningseenheden, waarheen?

A. Rens en R. Reitsma

luitenant-kolonels der cavalerie

Met veel genoegen geven wij gevolg aan de uitnodiging van het bestuur ons vanavond te richten op de toekomst van onze verkenningseenheden. Behalve door uw inleiders is deze lezing voorbereid door de majoors der cavalerie K. C. Schouwstra en F. Agasi, beiden van de Sectie plannen OCC. Om elk misverstand uit te sluiten: wat wij hier weergeven is onze persoonlijke visie.

Na een langdurige periode van ogenschijnlijke rust is juist de discussie over de rol van verkenningseenheden op het gevechtsveld-van-morgen zeer actueel. Dit betreft niet alleen de Koninklijke landmacht, waarin met de recente reorganisatie van tank- en verkenningseenheden een begin is gemaakt met een andere inzet van deze eenheden, maar bovenal geven ontwikkelingen in zowel de strijdkrachten van het Warschau-Pact als die van de NAVO-partners aan, dat het onderwerp van vanavond zich in een brede belangstelling mag verheugen.

Technische ontwikkelingen op het gebied van het verkrijgen van gevechtsinlichtingen doen de vraag rijzen of daarbij nog wel een taak voor verkenningseenheden is weggelegd. Moet er nog wel worden verkend met grondgebonden verkenningseenheden? Als deze vraag bevestigend wordt beantwoord dient eveneens te worden aangegeven of met de huidige taken en organisatie van verkenningseenheden aan de eisen van de toekomst kan worden voldaan, of dat een min of meer ingrijpende reorganisatie nodig wordt, al dan niet met indeling van andere middelen, waardoor beter aan de te stellen eisen kan worden voldaan.

Een dergelijke benadering is natuurlijk interessant voor verkenningseenheden in het algemeen en wij zullen deze lijn dan ook enigszins volgen. Het accent ligt daarbij echter op de door ons voorziene mogelijke ontwikkelingen in de Koninklijke landmacht, en meer specifiek op het optreden van het legerkorps in de Noordduitse laagvlakte.

Na een schets van de huidige situatie en het aangeven van ontwikkelingen die in meer of mindere mate bepalend zijn voor de toekomst van verkenningseenheden, wil ik het aspect verkennen voor mijn rekening nemen. Daarna zal lkol Reitsma het aspect beveiligen belichten en de voordracht afsluiten met een mogelijke organisatie van verkenningseenheden voor het legerkorps.

Luitenant-kolonel A. Rens werd in 1934 geboren te Alkmaar. Doorliep de KMA in de jaren 1951/54. Vervulde bij 103 Verkenningsbataljon de functies van commandant C-Eskadron, commandant Staf Staf en Verzorgingseskadron en S1. Was commandant 41 Verkenningseskadron en S3 en plaatsvervangend bataljonscommandant bij 102 Verkenningsbataljon. In de periode 1977/79 commandant 101 Tankbataljon, 1980-1984 hoofd materieelvoorzieningsafdeling geneeskundige dienst (MVA/IGDKL) en sinds 1984 hoofd sectie plannen van het Opleidingscentrum cavalerie en als zodanig extern planner van de Landmachtstaf.

Luitenant-kolonel R. Reitsma, geboren in 1942 te Utrecht volgde zijn opleiding tot cavalerieofficier aan de KMA. Na benoeming tot tweede luitenant in 1966 een eerste plaatsing bij 103 Verkenningsbataljon (BRD). Hierna instructeursfuncties bij de Cavalerieschool te Amersfoort, afgewisseld met parate functies bij 102 Verkenningsbataljon te 't Harde, waaronder een driejarig eskadronscommando. Volgde van 1974-1976 de Hogere Militaire Vorming aan de HKS te Den Haag, waarna tot 1980 bij staf 1 Legerkorps te Apeldoorn o.a. als G3-plannen. Na plaatsing bij de afdeling plannen van de Landmachtstaf van 1983 tot 1985 commandant 103 Verkenningsbataljon. Thans werkzaam als plaatsvervangend hoofd afdeling personeelsplannen van de Directie Personeel Koninklijke landmacht.

Huidige situatie

Het verkenningsbataljon

De Koninklijke landmacht beschikt thans in de legerkorpstroepen over vier verkenningsbataljons, waarvan er in het kader van de verdediging doorgaans een onder bevel van een vóórdivisie wordt gesteld (afb. 1). Het bataljon is opgebouwd uit een staf, staf en verzorgingseskadron en drie verkenningseskadrons, elk bestaande uit een eskadronsstaf, met o.a. twee gevechtsveldradars, en drie verkenningspelotons.

Een verkenningspeloton is samengesteld uit een commandogroep, uitgerust met een M113 C&V, een verkenningsgroep uitgerust met vier M113 C&V, iedere C&V voorzien van een 25 mm-kanon, een tankgroep, uitgerust met twee Leopard-1V-tanks met 105 mm-kanon, of twee Leopard-2-tanks met 120 mm-kanon en een pantserinfanteriegroep die bij de verkenningseenheden tirailleurgroep wordt genoemd. Deze tirailleurgroep beschikt over een M113A1 met een mitrailleur .50. In de organisatie van het peloton is bovendien een ondersteuningsgroep opgenomen, uitgerust met een M106 waarin een mortier 4.2 inch.

Uit deze organisatie blijkt dat het verkenningspeloton in feite de kleinste eenheid der verbonden wapens is en een grote, gevarieerde vuurkracht heeft. De bepantsering van de tanks voorziet in een groot incasseringsvermogen. De overige voertuigen zijn slechts licht gepantserd en geven voornamelijk bescherming tegen het vuur van lichte wapens, o.a. mitrailleurs. De voertuigen kunnen zich ook in moeilijk begaanbaar terrein verplaatsen en zijn, met uitzondering van de tanks, amfibisch. De tanks kunnen echter wel tot meer dan 2 m diepwaden.

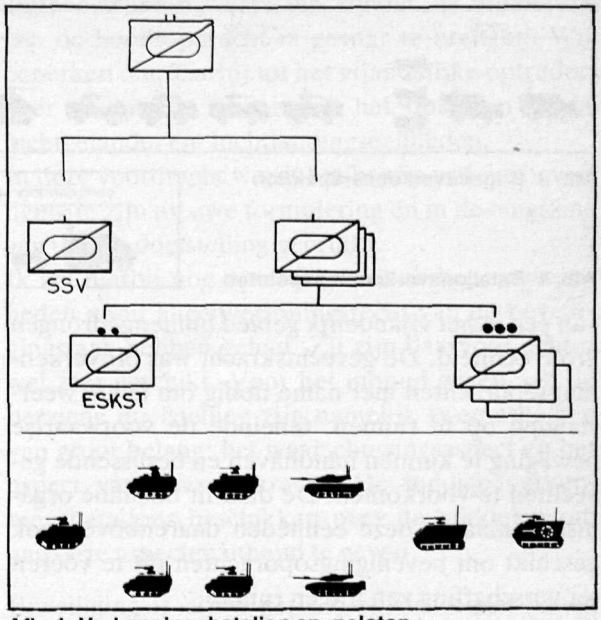

Afb. 1 Verkenningsbataljon en -peloton

Een verkenningseskadron beschikt over een groot aantal radio's. Dat maakt het onder meer mogelijk de middelen, al naar gelang de opdracht, anders te groeperen.

Een voorziene vorm van een andere organisatie op eskadronsniveau is er één die wordt aangeduid als de POSO-organisatie (pelotons organieke samenstelling opheffen). De middelen zijn daarbij functiegericht samengevoegd (afb. 2). Het grote probleem daarbij is dat de hiervoor wenselijke commandostructuur ontbreekt.

Om de oorsprong van de huidige organisatie te kunnen aangeven moeten wij terug in de geschiedenis. Deze organisatie is een erfenis uit de Tweede Wereldoorlog. Het in het kader van een offensieve strijdmacht verkennende optreden van het Amerikaanse leger stond ook model voor de organisatie van de medio jaren '50 opgerichte Nederlandse verkenningseenheden. Ten behoeve van dit offensieve optreden moest de verkenningseenheid opsporingscapaciteit èn gevechtskracht hebben. Hun opdracht luidde informatie te verschaffen over vijand en terrein, of de flank te beveiligen

Afb. 2 POSO-organisatie van het eskadron

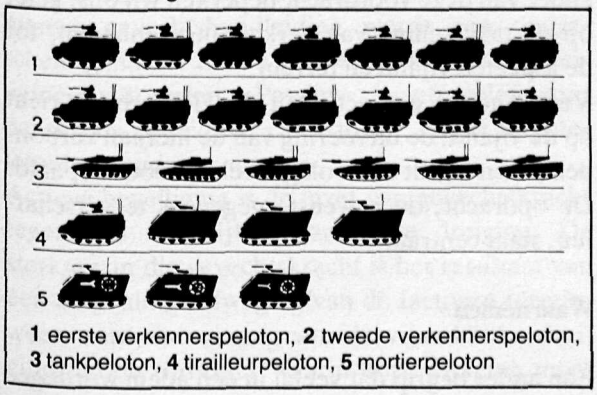

1 eerste verkennerspeloton, **2** tweede verkennerspeloton, **3** tankpeloton, **4** tirailleurpeloton, **5** mortierpeloton

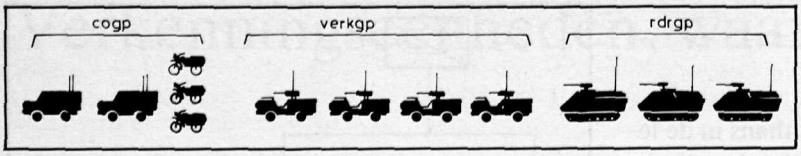

Afb. 3 Brigadeverkennerspeloton

Afb. 4 Bataljonsverkenningspeloton

van een in het vijandelijk gebied binnengedrongen grote eenheid. De gevechtskracht was bij verkenningsopdrachten met name nodig om lichte weerstanden op te ruimen, teneinde de voorwaartse beweging te kunnen handhaven en beslissende gevechten te voorkomen. De daaruit ontstane organisatie maakte deze eenheden daarenboven ook geschikt om beveiligingsopdrachten uit te voeren ter verschaffing van tijd en ruimte.

Het verkennerspeloton

Elke brigade heeft in haar stafcompagnie een verkennerspeloton (afb. 3). Het peloton bestaat uit een commandogroep en een verkenningsgroep met zes verkenningsvoertuigen van het type M113 C&V.
De taaksteling van dit peloton beperkt zich in het vigerende voorschrift tot het verrichten van verkenningen, en het op beperkte schaal uitvoeren van beveiligingstaken alsmede het uitvoeren van bewakingstaken. Door het ontbreken van tanks of andersoortige antitankmiddelen kan minder agressief worden opgetreden en minder risico worden aanvaard dan door de verkenningspelotons van de verkenningsbataljons.

Het lichte verkenningspeloton

Een nog lichtere organisatie vinden wij in de verkenningscapaciteit van de pantserinfanterie- en tankbataljons (afb. 4). Deze pelotons beschikken, m.u.v. de radarvoertuigen van het type YPR-765, uitsluitend over ongepantserde en licht bewapende wielvoertuigen. De taakstelling van deze pelotons is aangegeven met het verrichten van verkenningen en het uitvoeren van voornamelijk bewakingstaken.

Begripsbepaling

Uit het oorspronkelijke kader, waarop de huidige taakstelling nu nog is gebaseerd, blijkt dat met deze eenheden twee hoofdopdrachten worden uitgevoerd: het verkennen en het beveiligen. Bewaken wordt daarbij veelal gezien als een lichte vorm van beveiligen.
Aangezien een juiste interpretatie van de begrippen verkennen, bewaken en beveiligen bepalend is bij het aangeven van een toekomstvisie voor verkenningseenheden, wil ik deze begrippen eerst nader beschouwen.
Zonder nu al diep op de huidige taakstelling van het verkenningsbataljon in te gaan, stel ik vast dat deze eenheid op dit moment als manoeuvre-eenheid wordt aangemerkt.

Verkennen

In het militaire woordenboek Koninklijke landmacht, VS 2-7200, wordt het begrip verkenning gedefinieerd als ,,verrichtingen die ten doel hebben gegevens te verzamelen over vijand, eigen troepen, terrein, weer en hulpbronnen". In het kader van deze voordracht beperken wij ons, gelet op de taakstelling van verkenningseenheden, tot de aspecten vijand en terrein.
Verkennen is een activiteit die zich primair richt op de vijand; de uitvoering van de hieraan verbonden taken wordt dan ook geheel hierdoor bepaald. De opdracht, de gewenste gegevens te verschaffen, staat centraal.

Waarnemen

Een ander begrip dat veelal in één adem wordt ge-

noemd met verkennen is het waarnemen. Dit is in feite een deel van de verkenningsactiviteit die kan worden omschreven als ,,het systematisch observeren van het luchtruim, gebieden, personeel of objecten, door kijken, luisteren of inzet van elektronische, optische of andere middelen". In het kader van de taakstelling van grondgebonden verkenningseenheden is waarnemen een aspect van verkenning.
Waar ik in deze voordracht het begrip verkenning gebruik moet primair worden gedacht aan de activiteit ter verwerving van gegevens over de vijand die nodig zijn voor de planning en de uitvoering van gevechten en gevechtsacties. Met andere woorden: ter verwerving van gevechtsinlichtingen.

Beveiligen

Beveiligen is in VS 2-7200 gedefinieerd als ,,het treffen van maatregelen — zowel van actieve als van passieve aard — dan wel het dreigen met of voorwenden van actieve maatregelen ter bescherming van een eenheid, object of gebied met het doel:

a. de commandant tijd en ruimte te verschaffen, nodig voor het voorbereiden en uitvoeren van zijn plannen of zijn tegenmaatregelen;
b. de eenheid of het object te vrijwaren voor vijandelijke verkenningen, vijandelijk vuur, verrassende aanvallen op de grond en vanuit de lucht, voor aanvallen met nbc-wapens of -strijdmiddelen en voor subversieve activiteiten."

Deze definitie is nogal algemeen van inhoud. In de nieuwe gevechtshandleiding wordt een onderscheid gemaakt tussen passieve en actieve beveiligingsmaatregelen. Passieve maatregelen zijn daarbij bv. spreiding, camouflage, goede radiotelefonieprocedures, enz.
Actieve beveiliging is de inzet van gevechtskracht tegen een mogelijke vijandelijke dreiging. De sterkte van die gevechtskracht is het resultaat van een zorgvuldige afweging van de factoren terrein, weer, aard en omvang van de vijandelijke dreiging, en de tijdsduur waarin deze dreiging moet kunnen worden weerstaan zonder de uitvoering van de hoofdopdracht in gevaar te brengen. Wij beperken ons daarbij tot het vijandelijke optreden over de grond, inbegrepen het optreden tegen luchtgelande en luchtlandingseenheden.
In deze voordracht wordt het begrip actieve beveiliging in zijn nieuwe formulering en in de enigszins gewijzigde doelstelling gebruikt.
Ik wil hierbij nog opmerken dat verkenningseenheden nooit alleenvertoningsrecht van de beveiligingstaak hebben gehad. Zij zijn daarvoor echter wel zeer geschikt. Voor het inhoud geven aan de herziene doelstelling zijn namelijk twee aspecten van groot belang: het waarschuwingsaspect en het aspect van gevechtskracht. De huidige verkenningsbataljons beschikken over de middelen om aan deze aspecten inhoud te geven.

Beveiliging is altijd gericht op de te beveiligen eenheid of het te beveiligen gebied. Dit is dan ook *het* grote verschil met verkenning, aangezien deze activiteit primair is gericht op de vijand.

Bewaken

Nu resteert nog het begrip bewaken dat wij reeds hebben gebruikt bij het aangeven van de taakstelling van de huidige verkenningseenheden. Onder bewaken wordt verstaan: ,,het systematisch en onafgebroken toezicht houden op en waarnemen van een gebied, object(en), personeel of materieel met alle geëigende en beschikbare middelen, teneinde gegevens te verkrijgen, te waarschuwen of te alarmeren; *waar mogelijk* omvat bewaken tevens het met beperkte middelen bestrijden van vijandelijke en/of subversieve activiteiten en het optreden bij calamiteiten", dit alles volgens de nieuwe gevechtshandleiding. Het accent ligt bij bewaken op waarschuwen, tijdig alarmeren.

Om inhoud te geven aan het tweede deel van de definitie dient het ,,bewakingsmiddel" van enige bewapening (gevechtskracht) te zijn voorzien.
Gelet op de benodigde middelen kan men zeggen dat de eigenschappen van bewakings- en verkenningsmiddelen raakvlakken hebben. Accenten zullen mogelijk verschillen. Letten wij op de doel-

stelling, dan is bewaken een aspect van de beveiliging (afb. 5).

Ontwikkelingen

Nu inhoud is gegeven aan de begrippen verkennen, bewaken en beveiligen is het goed ons een beeld te vormen van ontwikkelingen die van invloed zullen zijn op zowel de taakstelling van verkenningseenheden als op de benodigde middelen. Die ontwikkelingen zijn te onderscheiden in tactische en technische ontwikkelingen. Ik zal er een aantal noemen.

— De noodzakelijk geworden nieuwe manoeuvrevormen, zoals beschreven in de nieuwe gevechtshandleiding, vereisen meer diepte in het gevecht. De vlet (voorste lijn eigen troepen) zal naar verwachting niet meer een min of meer rechte lijn zijn maar een grillig verloop krijgen.
— Er zal beweeglijker worden opgetreden. Er zullen veelvuldig op alle niveaus offensieve acties worden uitgevoerd. Dit zal tot gevolg hebben dat tijdelijk en plaatselijk open flanken zullen ontstaan en dat de vlet voortdurend een ander verloop krijgt.
— Het noodzakelijke klokrond-optreden krijgt steeds meer inhoud. Er komen steeds meer middelen die het optreden onder vrijwel alle zichtomstandigheden mogelijk maken. Grenzen tussen dag en nacht zullen gaan vervagen.
— Door het aan beide zijden invoeren van nieuwe wapensystemen met een steeds groter wordende dracht en andere, geavanceerde apparatuur, wordt het invloedsgebied steeds groter.
— Doordat ook de vijand steeds sneller en beweeglijker kan optreden zijn tijd-ruimteaspecten aan verandering onderhevig. Om over voldoende reactietijd te kunnen beschikken zal het belangstellingsgebied steeds groter moeten worden.
— De vijand is zeer goed in staat door de inzet van luchtlandingseenheden en het luchtmobiel inzetten van eenheden het gevecht in de diepte te echelonneren. Ook zal het optreden van ,,Operational maneuver groups" tegenmaatregelen noodzakelijk maken.

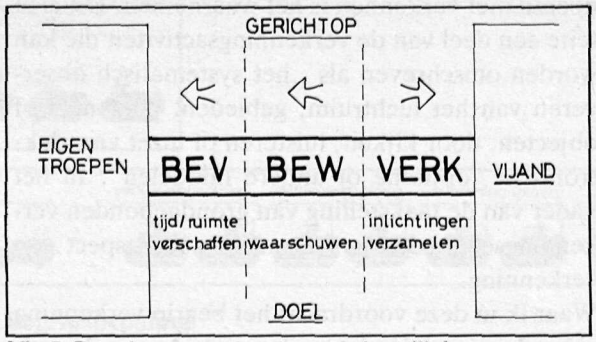

Afb. 5 Bewaken, een aspect van de beveiliging

— De toenemende urbanisatie en bebossing van het operatiegebied hebben een compartimentering van dit gebied tot gevolg waardoor het gevechtsveld steeds onoverzichtelijker zal worden, en waardoor de commandant meer dan ooit goede informatie nodig zal hebben om het gevecht doelgericht te kunnen voeren.
— Het soms snel wisselende weer in West-Europa kan zeer grote verschillen in het mogelijke optreden en de te gebruiken middelen voor vriend en vijand tot gevolg hebben en dus ook invloed hebben op de voor dit betoog van belang zijnde gevechtsveldbewakingsmiddelen. Ik wil hierbij nog opmerken dat juist dit aspect ,,weer en terrein" zeer zorgvuldig dient te worden gehanteerd indien men lering wil trekken uit conflicten op andere plaatsen, die in dit opzicht vaak slecht met de Noordduitse laagvlakte kunnen worden vergeleken.
— De geoefendheid speelt een steeds grotere rol, zeker als wij daarbij letten op de steeds gecompliceerder wordende middelen.
— De gevechtsveldbewakings- en doelopsporingsapparatuur zal in bereik en kwaliteit aanzienlijk worden verbeterd.
— Men is steeds beter in staat gegevens snel, nauwkeurig en veilig te bestemder plaatse te doen komen.
— Er komen verbeterde mogelijkheden voor de commandovoering, waarbij ook de geautomatiseerde ondersteuning in belang zal toenemen.
— Er komen steeds meer mogelijkheden ook wielvoertuigen te voorzien van zwaardere wapensystemen, met behoud van een grote terreinvaardigheid en snelheid.

De toekomst

Na het aangeven van de ontwikkelingen, die tevens het belang onderstrepen van het doen van verkenningen en het voorzien in goede beveiliging, is het nu zover ons een beeld te vormen van de toekomst van onze verkenningseenheden en hoe die dan eruit zouden kunnen zien. Ik richt mij daarbij op de verkenningstaak. Daartoe is het goed nog eens terug te keren naar het begrip verkennen.

Verkennen is aangegeven als verrichtingen die tot doel hebben gegevens te verschaffen over vijand en het terrein. De vraag die zich nu onmiddellijk aandient is of er — gezien de technische ontwikkelingen op het gebied van het verzamelen van gevechtsinlichtingen — nog wel behoefte bestaat aan grondgebonden, met voertuigen uitgeruste, verkenningseenheden.

Eigenschappen informatiesysteem

Wat mij voor ogen staat is het volgende systeem:

Ideally what is needed is a simple invulnerable system that sees the entire battlefield 24 hours a day under all-weather and light conditions, filters the information, according to the individual commander's needs and instantly transmits all pertinent information directly to the user just as the events are occurring on the battlefield.

Teneinde ons hierover een oordeel te kunnen vormen is het goed de belangrijkste factoren die bepalend zijn voor de effectiviteit van zo'n informatiesysteem nader te bezien.

De volgende criteria zijn voor het te kiezen systeem van belang. de afstand waarop of waarover informatie kan worden verkregen, de gebiedsbedekking, de tijdsfactor, de nauwkeurigheid, de flexibiliteit en de kwetsbaarheid.

De afstand

Het afstandsbereik bepaalt over welke vijandelijke eenheden of installaties gevechtsinlichtingen kunnen worden ingewonnen en heeft invloed op het te kiezen middel. Drones bv. hebben een groter bereik dan de huidige bij het legerkorps ingedeelde radarsystemen.

De gebiedsbedekking

Belangrijk is de grootte van het gebied dat door het systeem kan worden bestreken, en de mate van nauwkeurigheid waarmee het gebied kan worden afgezocht. Veelal heeft het één invloed op het ander; een airborne radarsysteem bv. bedekt een groot gebied maar ziet slechts 15 à 30% van het totale gebied.

De tijdsfactor

Van belang is, binnen welke tijd de gevraagde gegevens kunnen worden verstrekt. Bepalend kan bv. zijn of het systeem reeds in het gebied aanwezig is, of dat het nog ernaar toe dient te worden gezonden. Ook is belangrijk wat de reactietijd van het middel is, en of de gegevens real-time kunnen worden verstrekt. Deze mogelijkheden zijn bepalend voor het niveau waarop de middelen zullen worden ingezet.

De nauwkeurigheid van de waarneming

Verstrekt het systeem gedetailleerde gegevens over type, soort en aantal van de waargenomen vijandelijke voertuigen en over de begaanbaarheid van het terrein, zoals dat door visuele waarneming mogelijk is? De tot dusver bekende technische systemen en ontwikkelingen zoals drones, rpv's, onbemande grondsensors, radars enz. hebben vooralsnog beperkingen en voldoen derhalve maar gedeeltelijk aan de op grond van de zojuist genoemde critera te stellen eisen, waardoor de gewenste gevechtsinlichtingen voorlopig niet alleen kunnen worden verkregen door inzet van technische middelen. Beperkingen doen zich voor op het gebied van met name afstandsbereik, kwetsbaarheid, het continu onder waarneming houden van vijand, interpretatie van een waargenomen situatie, identificatie enz. Voorts zullen de financiële middelen een beperkende rol blijven spelen.

Ter illustratie kunnen wij, aan de hand van de zo-

juist genoemde criteria, vaststellen dat de huidige op bataljonsniveau ingedeelde gevechtsveldbewakingsradars aan het einde van hun tactische levensduur geraken. Natuurlijk blijven er radarsystemen nodig, maar wel van een ander type en, naar verwachting, ingezet op hogere niveaus.

Samenvattend zullen de technische middelen de behoefte aan grondgebonden en met voertuigen uitgeruste verkenningseenheden niet tenietdoen. De vraag blijft echter in welke mate grondgebonden verkenningscapaciteit nodig blijft, en de daarbij te kiezen organisatievorm.

Kwantificering van de verkenningsmiddelen

Om hierover een indruk te vormen zal ik de opeenvolgende tactische niveaus in beschouwing nemen en daarbij de behoefte aan grondgebonden verkenningsmiddelen aangeven.
Afb. 6 geeft een brigadevak weer met daartegenover een aanvallende vijandelijke divisie. Het bataljon wil voortdurend en real-time zijn geïnformeerd over de eenheden van het 1e-echelonsregiment, in het bijzonder over het 2e-echelonsbataljon van dat regiment. Een 1e-echelonsregiment zal doorgaans over een diepte van ca. 15 km optreden.
De brigade wil voortdurend en real-time worden geïnformeerd over de eenheden van de 1e-echelonsdivisie, en met name over de 2e-echelonsregimenten. Deze regimenten bevinden zich op een afstand van 15 à 30 km van de vrw. Onderin afb. 6 zijn de toekomstige middelen aangegeven, bovenaan welk deel van het gebied van belangstelling van de brigade met de *huidige* middelen wordt gedekt. Ik wijs daarbij erop dat thans nauwelijks grondverkenningsmiddelen voor een hierop gerichte verkenningstaak worden ingezet. Ze zijn namelijk in de huidige vorm en met de huidige middelen niet ervoor geschikt.
De informatie over de vijandelijke eenheden aan de vrw dient voornamelijk te worden verkregen en verstrekt door de voorbataljons die ook de gevechtsacties uitvoeren.
De bij de bataljons ingedeelde radar (ZB-298) geeft door terreinomstandigheden veelal een onvoldoend diep inzicht, en ziet vaak niet verder dan het oog.

Zelfs na invoering van de onderin afb. 6 aangegeven middelen zal het gebied van belangstelling niet volledig worden gedekt. Er blijft een gat bestaan dat wordt veroorzaakt door de beperkingen van deze middelen, en door het naar verwachting relatief geringe aantal aangeschafte middelen. Doordat in vredestijd veelal „draaiboekoefeningen" worden gehouden wordt dit gat nauwelijks opgemerkt.
Bij een kwantificering van de behoefte aan verkenningsvoertuigen moet worden bedacht dat alleen hiermee voortdurend en op real-timebasis in-

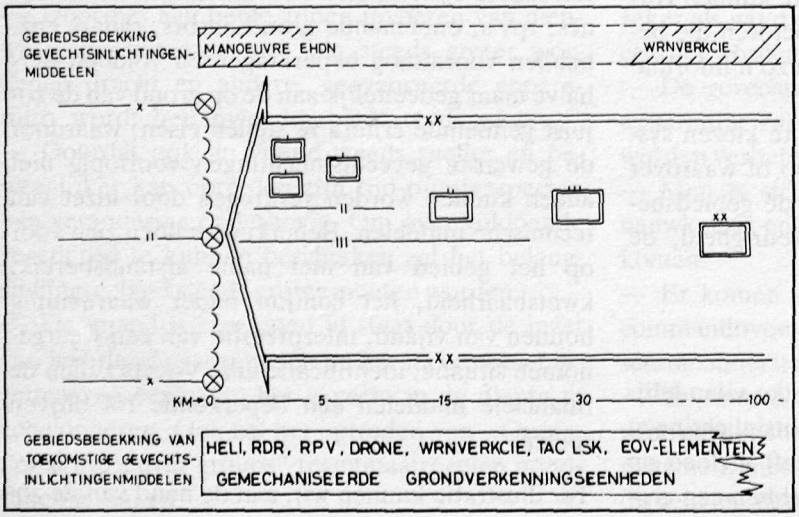

Afb. 6 Brigadevak en aanvallende vijandelijke divisie

formatie kan worden verkregen; uiteraard aangevuld met de door technische middelen verkregen gegevens. Bij de kwantificering van de grondgebonden verkenners richt ik mij daarom op een minimumbehoefte.

Met het oog op de taakstelling van het bataljon, het voeren van gevechtsacties, zullen de verkenningsactiviteiten zich daar voornamelijk beperken tot het opsporen van en contact houden met de voorcompagnieën van de vijandelijke voorbataljons. Deze taakstelling heeft, gezien de definiëring van de begrippen, meer het karakter van bewaken dan van „puur" verkennen, en wordt gedekt door het inhoud geven aan de gevechtsbeveiliging.

Verkenningen verricht het bataljon indien in het brigadevak offensief moet worden opgetreden, met het doel beter te worden geïnformeerd omtrent vijandelijke posities, activiteiten enz.

Om doelmatigheidsredenen denk ik dat het verschaffen van inlichtingen over 2e-echelonscompagnieën, 2e-echelonsbataljons en 2e-echelonsregimenten door grondgebonden verkenning bij één niveau, te weten de brigade, moet worden ondergebracht. Hiervoor zijn nodig (afb. 7):

— 2 verkenningsvoertuigen per 2e-echelonscompagnie, dat zijn 8 voertuigen;
— 2 verkenningsvoertuigen per 2e-echelonsbataljon van de voorregimenten, dat zijn 4 voertuigen;
— 4 verkenningsvoertuigen per 2e-echelonsregiment van de voordivisie, dat zijn 8 voertuigen.

Voor het brigadeniveau zijn dat totaal 20 verkenningsvoertuigen die logischerwijs in één eskadron kunnen worden gegroepeerd. Dat betekent dat iedere voorbrigade over deze capaciteit moet kunnen beschikken.

Tot slot wil ik aangeven aan welke eisen de op deze wijze in te zetten verkenningsvoertuigen moeten voldoen. Het voertuig zal zich voornamelijk moeten verplaatsen in de terreingedeelten die op dat moment niet door de vijand worden gebruikt, en zal derhalve over een uitstekende terreinvaardigheid moeten beschikken. Bovendien dienen waterhindernissen te kunnen worden over-

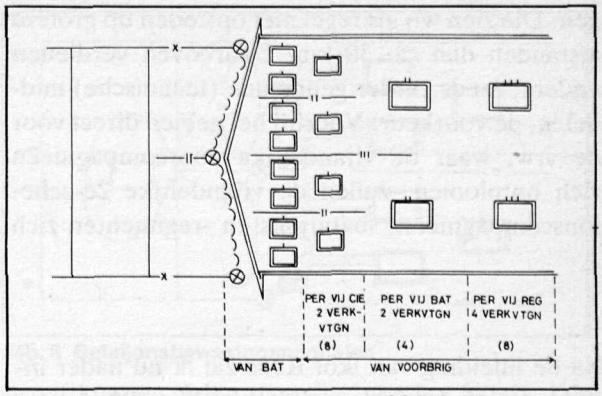

Afb. 7 Verkenningsvoertuigen voor vóórbrigade

wonnen zonder dat de oevers daartoe zijn voorbereid. Het moet verder:

— snel en geruisloos zijn;
— een grote actieradius hebben (het moet dagenlang autonoom kunnen optreden);
— daarom weinig onderhoudsintensief zijn;
— een laag profiel hebben, gemakkelijk te verbergen;
— aan 3 man met specifieke uitrusting ruim plaats bieden;
— rondom bescherming geven tegen geweervuur en scherfuitwerking;
— kunnen optreden onder omstandigheden van verminderd zicht;
— zijn voorzien van geavanceerde waarnemings- en verbindingsmiddelen;
— beschikken over nbc-bescherming;
— een bewapening hebben die is gericht op zelfverdediging tegen personeel en gepantserde voertuigen.

U zult hebben geconstateerd dat ik mij voornamelijk heb gericht op de behoefte aan grondgebonden verkenningsvoertuigen bij de brigade. De reden hiervan is dat de vijandelijke eenheden waarvoor de divisie en het legerkorps belangstelling hebben zich op een dermate grote afstand van de vrw bevinden dat, gelet op het tijdsbestek waarin zij worden geacht invloed te kunnen uitoefenen op het gevecht, over hen geen voortdurende en realtime-informatie nodig is.

Deze afstand legt bovendien beperkingen op aan de inzet van grondgebonden verkenningsvoertui-

gen. Die zien wij als regel niet optreden op grotere afstanden dan ca. 30 km. Daarboven verdienen andere, reeds eerder genoemde (technische) middelen, de voorkeur. Voorbij het gebied direct voor de vrw, waar de vijandelijke voorcompagnieën zich ontplooien, zullen de vijandelijke 2e-echelonscompagnieën, -bataljons en -regimenten zich in colonnevorm over wijd uiteengelegen assen verplaatsen, de aandacht gericht op het aanvalsdoel. De ervaring leert dat een hierop gerichte verkenningsactiviteit, met de daarvoor geschikte middelen, zeer wel mogelijk is.
Hiermee sluit ik mijn deel van de inleiding af en geef gaarne het woord aan lkol Reitsma.

* * *

Na de inleiding van lkol Rens zal ik nu nader ingaan op de bewakings- en beveiligingsbehoefte van de eenheden op de diverse niveaus en vervolgens op de daarvoor nodige middelen. Ten slotte zal ik een mogelijke organisatie aangeven van de door ons onderkende verkennings-, bewakings- en beveiligingsmiddelen.

Beveiliging en bewaken

De beveiliging is en blijft één van de grondbeginselen van het gevecht, en daarom is het een essentiële voorwaarde voor iedere commandant om bij het voeren van het gevecht, door beveiliging zijn vrijheid van handelen te blijven behouden. Het steeds beweeglijker worden van het gevecht leidt ertoe dat de commandant in toenemende mate zal worden geconfronteerd met open flanken en doorgebroken vijand. Bovendien moet voortdurend rekening worden gehouden met de inzet van luchtmobiele eenheden in de diepte van het vak, en dit alles tegen de achtergrond dat het gevecht onafgebroken zal worden gevoerd en zich daarbij zal uitstrekken over het gehele etmaal.
De commandant moet daarom kunnen beschikken over middelen die hem te allen tijde ten minste waarschuwen voor een mogelijke dreiging. Voorts zal hij middelen met voldoende gevechtskracht moeten hebben om hem tijd en ruimte te verschaffen op die dreiging te kunnen reageren.
Om de dreiging teniet te doen kan de commandant de eenheid die de tijd en ruimte heeft verschaft extra gevechtskracht toebedelen, of een speciaal daartoe vrijgemaakte eenheid uit zijn reserve inzetten.
Bij de beschouwing van het begrip beveiligen door lkol Rens is reeds opgemerkt dat de sterkte van de voor de beveiliging benodigde gevechtskracht het resultaat is van een zorgvuldige afweging van de factoren terrein en weer, aard en omvang van de vijandelijke dreiging, en de tijdsduur waarin deze dreiging moet kunnen worden weerstaan, zonder dat de uitvoering van de hoofdopdracht in gevaar wordt gebracht.

Kwantificering van taken en middelen per niveau

Om te kunnen vaststellen wat dit voor de diverse niveaus inhoudt wil ik, beginnende bij het niveau van bataljon, overgaan tot het aangeven van de beveiligings- en bewakingstaken en het kwantificeren van de daarvoor nodige middelen.

Bataljon

Als de middelen op het niveau van het manoeuvrebataljon in de komende 20 jaar niet wezenlijk wijzigen, zal een daartoe aangewezen voorbataljon verdedigen in een vak van ongeveer 5 km breed en 6 km diep, waarbij in stroken zal worden opgetreden. Het voorbataljon zal daarbij over het algemeen worden ingezet op een vijandelijke regimentsnadering.
Hoewel het gevecht in beginsel zover mogelijk voorin zal worden gevoerd, wordt ook dáárbij beweeglijk en offensief opgetreden. De ruimte tussen de stroken zal daarbij eveneens worden gebruikt om de vijandelijke gevechtskracht te verminderen.
De beveiligingstaken bij dit optreden zijn: het voorzien in de eigen nabijbeveiliging en het uitbrengen van een gevechtsbeveiliging. Afhankelijk

van de opdracht van de gevechtsbeveiliging dient daarvoor gevechtskracht te worden ingezet dan wel kan worden volstaan met waarschuwen of bewaken. Wij zijn van mening dat voor het bewaken en het contact houden met de vijand in de vijandelijke regimentsnadering ten minste twee bewakingsvoertuigen per vijandelijke vóórcompagnie nodig zullen zijn (afb. 8). Indien gevechtskracht nodig is dan dient die uit de bataljons- of brigadereserve te komen.

In het kader van de gevechtsveldbewaking dient het gehele toegewezen bataljonsvak, inbegrepen de flanken, te worden bewaakt. Voor een dergelijke bewakingstaak zijn eveneens bewakingsmiddelen noodzakelijk. Gelet echter op de tijd-ruimtefactoren zal bij een geconstateerde dreiging in een bataljonsvak direct moeten worden gereageerd om deze dreiging teniet te doen. Hiervoor is gevechtskracht nodig die kan worden gevonden in de bataljonsreserve.

Indien het bataljon als brigadereserve offensieve acties moet uitvoeren zal het (aanvullende) verkenningen voor het uitvoeren van deze acties willen verrichten. Deze zullen, behalve de verkenningen op compagnies/eskadronsniveau, bestaan uit aanvullende verkenningen door op bataljonsniveau in te delen verkenningselementen; tevens zal het bataljon bewakingselementen uitsturen om zijn verplaatsing ongestoord te laten verlopen. In de beveiliging van de verplaatsing wordt overigens grotendeels voorzien door het nemen van passieve beveiligingsmaatregelen, o.a. door het aannemen van een daarop gerichte groepering.

Wij denken dat voor alle genoemde verkennings/bewakingstaken op bataljonsniveau ten minste 8 voertuigen nodig zullen zijn.

De brigade

Voor de brigade in het verdedigend, en ook in het vertragend, gevecht gelden in grote lijnen dezelfde bewakings- en beveiligingstaken als zojuist genoemd bij het bataljon met dien verstande dat de gevechtsbeveiliging in front veelal aan de voorbataljons zal worden opgedragen. Met de bewaking van het brigadeachtergebied kan de brigadereserve, of kunnen delen daarvan, worden belast. Dit gebeurt uiteraard samen met de „van huis uit" aanwezige eenheden in het brigadeachtergebied. Het bataljon dat als brigadereserve optreedt, dient in ieder geval over bewakingscapaciteit te beschikken.

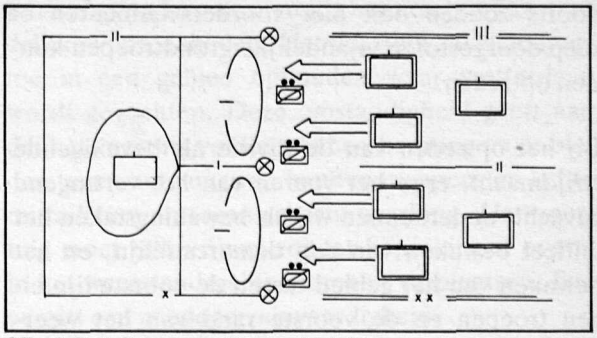

Afb. 8 Bataljonsbewakingsmiddelen

Als de brigade offensieve acties moet uitvoeren dienen de daartoe nodige verkenningen en bewakingstaken door de bataljons te worden uitgevoerd. De beveiliging van de verplaatsing geschiedt, net als bij het bataljon, door het aannemen van een daarop gerichte groepering.

Op grond van deze overwegingen concluderen wij dat de brigade geen separate bewakings- en beveiligingsmiddelen nodig heeft.

De divisie

Bij het behandelen van de divisie moeten wij onderscheid maken tussen het optreden van de divisie in de verdediging en de divisie die optreedt als beveiligende strijdmacht van het legerkorps.

Bij het verdedigend gevecht is het voor de divisie van belang dat het divisieachtergebied en de flanken worden beveiligd. Op divisieniveau zijn de tijd-ruimtefactoren zodanig dat aan de beveiliging, d.w.z. het verschaffen van tijd en ruimte, inhoud kan worden gegeven. Er dient daarom een gebiedsbedekkend waarschuwingssysteem te worden geïnstalleerd; daarenboven moet voor de beveiliging een toereikende gevechtskracht beschikbaar zijn.

In het divisieachtergebied dient rekening te worden gehouden met subversieve activiteiten en de luchtmobiele inzet van een versterkt bataljon;

voorts zouden ook hier voordetachementen of diep doorgestoten vijandelijke grondtroepen kunnen optreden.

Bij het optreden van de divisie als beveiligende strijdmacht, ergo het voeren van het vertragend gevecht, onderkennen wij als bewakingstaken het initieel bewaken van een demarcatielijn, en het bewaken van het gebied tussen de voorste lijn eigen troepen en de voorste rand van het weerstandsgebied. Het beveiligingsaspect tussen deze lijnen heeft veelal het karakter van het achtereenvolgens leveren van veiligheidsbezettingen, waarin overigens wordt voorzien door het inzetten van gevechtskracht uit de onderscheidene reserves.

Het kwantificeren van deze taken leidt ertoe dat voor de bewaking van het divisieachtergebied bij de verdediging, gelet op de grootte van het te bewaken gebied en de daarin naar verwachting al aanwezige eenheden, het wegennet en het aantal te bewaken objecten, ca. 20 bewakingsvoertuigen nodig zijn. Voor de beveiliging dient een eenheid van bataljonssterkte aanwezig te zijn, dan wel de daarmee vergelijkbare gevechtskracht. Voor het bewaken van de demarcatielijn, zoals aanwezig in het NL-vak in de Noordduitse laagvlakte, zijn ca. 60 bewakingsvoertuigen nodig en voor het bewaken van het gebied tussen de voortste lijn eigen troepen en de vrw ca. 40 voertuigen. Totaal dus zo'n 100 voertuigen. Dit getal komt overeen met het aantal voor de verkenningstaak van de voorbrigades benodigde voertuigen, uitgaande van vijf voorbrigades.

Aangezien het een oneconomisch gebruik van middelen zou zijn de verkenningscapaciteit, nodig in het kader van het verdedigend gevecht van de voorbrigades, in de fase van het optreden van de beveiligende strijdmacht onbenut te laten zullen de initiële taken voor deze verkenningseenheden bewakingstaken zijn in het optreden van de beveiligende strijdmacht. Hierdoor wordt dan tevens voorzien in een soepele overgang naar de volgende verkenningstaken in het kader van het verdedigend gevecht.

Het legerkorps

Bij de bepaling van de bewakings- en beveiligingstaken voor het niveau van het legerkorps is het te voeren defensief uitgangspunt, waarbij ervan wordt uitgegaan dat het legerkorps, in de beveiligende fase daarvan, een beveiligende strijdmacht zal uitzenden met een gevechtskracht die overeenkomt met die van drie brigades, gegroepeerd in een divisie. De beveiligingseenheid is derhalve de met die taak belaste divisie, waarvan wij zojuist bij het divisieniveau de afzonderlijke bewakings- en beveiligingstaken hebben vastgesteld. Het legerkorps dient dan ook voor de onderkende bewakingstaken de daarvoor geschikte middelen ter beschikking te kunnen stellen.
Het legerkorpsachtergebied dient van meet af aan te worden beveiligd. In dit gebied moet rekening worden gehouden met zowel subversieve activiteiten als met het optreden van één of meer luchtlandingseenheden van regimentsgrootte, en ook moet daar rekening worden gehouden met diep doorgestoten grondgebonden eenheden.
Om tijdig voor een dreiging te kunnen waarschuwen is ook hier een gebiedsbedekkend waarschuwingssysteem nodig. In dit waarschuwingssysteem dienen de in dit gebied aanwezige eenheden te worden opgenomen. Behalve deze eenheden worden voor deze taak door ons ca. 80 bewakingsvoertuigen noodzakelijk geacht. Door behalve deze voertuigen tevens observatiehelikopters en andere hulpmiddelen in te zetten kan de bewaking nog beter gestalte krijgen.
Voor de beveiliging van het legerkorpsachtergebied is een gevechtskracht ter sterkte van twee à drie bataljons noodzakelijk. Voor de flankbeveiliging in het legerkorpsvak zijn ca. 20 bewakingsvoertuigen nodig, alsmede een gevechtskracht ter sterkte van één à twee bataljons.
Bezien wij het totaal aan benodigde bewakings- en beveiligingscapaciteit voor het legerkorps en voor de twee voordivisies, dan zijn 140 bewakingsvoertuigen en 5 tot 7 beveiligingseenheden van bataljonssterkte nodig.
Zoals ik reeds heb opgemerkt wordt in de behoefte aan bewakingsmiddelen voor de beveiligende

strijdmacht, zijnde zo'n 100 voertuigen, voorzien door de voor de voorbrigades benodigde verkenningscapaciteit initieel te belasten met deze bewakingstaak. Op bataljonsniveau was al vastgesteld dat ieder manoeuvrebataljon over 8 bewakingsvoertuigen moet kunnen beschikken. Met andere woorden: indien bv. wordt verdedigd met vijf brigades vóór, is de totale verkennings- en bewakingsbehoefte (afb. 9):

— 140 bewakingsvoertuigen voor divisie en legerkorps;
— 100 verkenningsvoertuigen voor de voorbrigades;

en, uitgaande van de huidige situatie van 27 manoeuvrebataljons,

— 216 (27 × 8) bewakingsvoertuigen voor het bataljonsniveau;

en voor de beveiliging ten slotte

— 5 tot 7 eenheden van bataljonssterkte.

Eigenschappen bewakingsvoertuig

Ter afsluiting van dit deel over de behoefte aan bewakings- en beveiligingsmiddelen, nog enkele opmerkingen over de eigenschappen van het bewakingsvoertuig.
Wij hebben gezien dat de belangrijkste taak van het bewakingsvoertuig van het manoeuvrebataljon is: het onder waarneming houden van de vijandelijke vooreenheden. Het voertuig zal zich daartoe in een gebied ophouden waar metterdaad wordt gevochten. Deze omstandigheid geeft aan dat het voertuig voldoende bescherming moet bieden tegen het vuur van handvuurwapens en lichte mitrailleurs en tegen scherfuitwerking. Het voertuig moet zich vrijwel zonder beperkingen overal in het weerstandsgebied kunnen verplaatsen. Dat vereist een goede terreinvaardigheid.
Het bewakingsvoertuig dat wordt gebruikt voor de bewaking van de achtergebieden zal voor de verplaatsing meer van wegen gebruik kunnen maken en in het algemeen alleen worden geconfronteerd met niet resp. licht gepantserd vijandelijk materieel, uitgerust met relatief lichte wapens. Aan de mate van bescherming en terreinvaardigheid kunnen voor dit type voertuig derhalve minder zware eisen worden gesteld dan aan het bewakingsvoertuig voor de manoeuvrebataljons.
In het algemeen moeten de bewakingsvoertuigen:

— snel en geruisloos zijn;
— een goede terreinvaardigheid bezitten;
— kunnen optreden onder omstandigheden van verminderd zicht;
— zijn voorzien van goede waarnemings- en verbindingsmiddelen.

Daarenboven moeten zij:

— zijn beschermd tegen nbc;

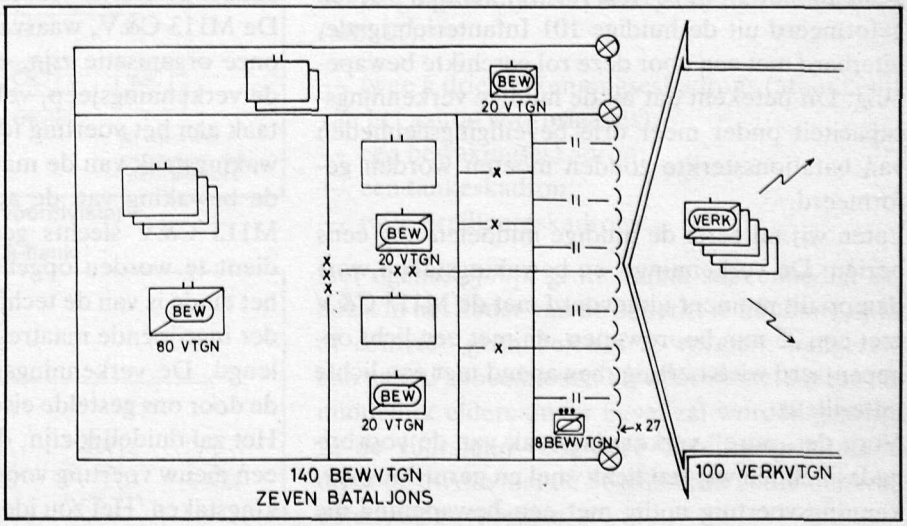

Afb. 9 Verkennings/bewakings/beveiligingsbehoefte

— plaats bieden aan 3 à 5 man;
— over een zodanige bewapening beschikken dat zij daarmee in staat zijn zo nodig vijandelijke pantserinfanterie- en verkenningsvoertuigen op een afstand van 1000 à 1500 m uit te schakelen.

Waarheen?

Dan is het nu het moment om terug te gaan naar de beginvraag, die door de eerste inleider is gesteld „Verkenningseenheden, waarheen?".
Wij beseffen dat bij alle middelen die wij in de toekomst nodig denken te hebben, het heden als startpunt moet dienen. Op basis hiervan dient te worden aangegeven wat naar ons idee op termijn realiseerbaar is. Bij de invulling daarvan hebben wij ernaar gestreefd de gestelde taken met de juiste middelen, in de daarvoor vereiste kwaliteit en kwantiteit, te laten verrichten.
Ik zal een mogelijke organisatie ontwikkelen waarbij een gecoördineerde inzet van de huidige en toekomstige verkennings-, bewakings- en beveiligingsmiddelen mogelijk is. Optimalisatie van de taken hopen wij te bereiken door voldoende flexibiliteit in deze organisatie aan te brengen. Op voornamelijk logistieke en opleidingstechnische gronden streven wij naar het groeperen van gelijke middelen op eskadronsniveau.
Bij het aangeven van een mogelijke organisatie ga ik ervan uit dat van de vijf tot zeven benodigde beveiligingsbataljons er twee tot vier kunnen worden geformeerd uit de huidige 101 Infanteriebrigade, uiteraard met een voor deze rol geschikte bewapening. Dit betekent dat uit de huidige verkenningscapaciteit onder meer drie beveiligingseenheden van bataljonssterkte zouden moeten worden geformeerd.
Laten wij nu eerst de huidige middelen nog eens bezien. De verkennings- en bewakingstaken worden op dit moment uitgevoerd met de M113 C&V met een 25 mm boordwapen, en met een licht ongepantserd wielvoertuig, bewapend met een lichte mitrailleur.
Voor de „pure" verkenningstaak van de voorbrigades hebben wij een licht, snel en geruisloos verkenningsvoertuig nodig met een bewapening die

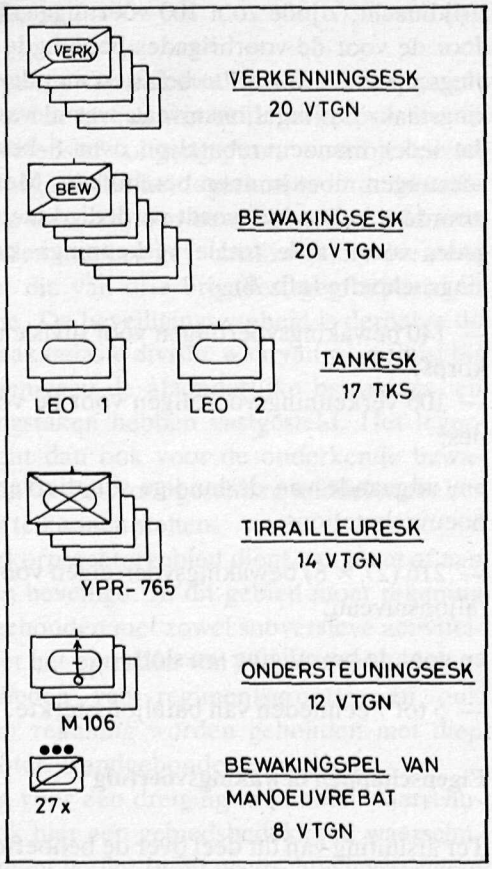

Afb. 10 Totaal aan middelen

voornamelijk is gericht op de eigen beveiliging. Met dit voertuig dient immers te worden opgetreden in vijandelijk gebied onder het motto „zien zonder gezien te worden".
De M113 C&V, waarvan er op dit moment 246 in onze organisatie zijn, en het lichte wielvoertuig, de verkenningsjeep, voldoen niet aan de voor die taak aan het voertuig te stellen eisen. Voor de bewakingstaak van de manoeuvrebataljons, en voor de bewaking van de achtergebieden, voldoet de M113 C&V slechts gedeeltelijk, waarbij tevens dient te worden opgemerkt dat dit voertuig aan het einde is van de technische levensduur, die zonder ingrijpende maatregelen niet kan worden verlengd. De verkenningsjeep voldoet evenmin aan de door ons gestelde eisen.
Het zal duidelijk zijn, dat er behoefte bestaat aan een nieuw voertuig voor de verkennings- en bewakingstaken. Het zou ideaal zijn drie typen, elk toe-

gesneden op een specifieke taak, aan te schaffen, maar uiteraard zal dat op veel — vooral logistieke — problemen stuiten. Een compromis is zeer wel denkbaar, als wordt gedacht aan „familievorming".

Voor de gestelde verkenningstaken denken wij vijf verkenningseskadrons te moeten formeren die elk bestaan uit 20 verkenningsvoertuigen, en voor de bewakingstaken zeven bewakingseskadrons die eveneens uit 20 voertuigen bestaan (afb. 10).

Tankeskadrons

De op dit moment in de verkenningsbataljons aanwezige tanks, 36 Leopard-1V en 36 Leopard-2, kunnen wij groeperen tot vier eskadrons van vier tankpelotons of tot zes eskadrons van drie tankpelotons.

Tirailleureskadrons

Daarenboven zijn in de organisatie van de verkenningsbataljons op dit moment ook nog 36 tirailleurgroepen. In onze visie komen de radarvoertuigen van de verkenningsbataljons (24) en van de verkenningspelotons van de manoeuvrebataljons (81) vrij, alsmede de M113A1 voertuigen (9) van de brigadeverkennerspelotons. Alleen al de 81 vrijkomende YPR-765 zijn voldoende voor het formeren van vijf à zes tirailleureskadrons van elk 14 voertuigen. De resterende voertuigen YPR-765 en M113A1 zouden kunnen worden gebruikt bij het formeren van de beveiligingsbataljons uit, of van, 101 Infanteriebrigade. Een mogelijkheid daarbij is om de toren van de M113 C&V te plaatsen op de M113A1 of YPR-765, zodat deze als beveiligingsvoertuigen kunnen worden gebruikt.

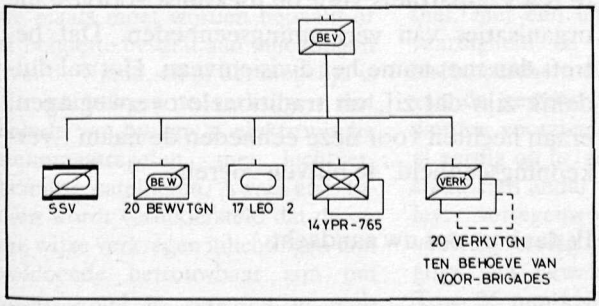

Afb. 11 Beveiligingsbataljon (vóórdivisie)

Afb. 12 Beveiligingsbataljon Lk-flank

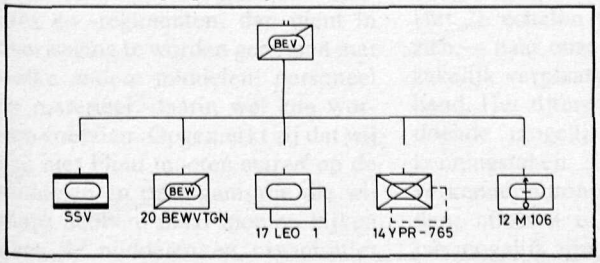

Ondersteuningseskadrons

De huidige 36 mortiergroepen kunnen worden ondergebracht in drie ondersteuningseskadrons van elk 12 mortieren.

Groepering eenheden

Hoe zouden deze eenheden nu kunnen worden gegroepeerd? De benodigde acht bewakingsvoertuigen van de manoeuvrebataljons zullen in één peloton moeten worden samengebracht. Ook de Duitsers, Engelsen en Amerikanen voorzien een peloton met een dergelijke omvang voor hun manoeuvrebataljons. Dit niveau laat ik nu verder buiten beschouwing.
De verkennings-, bewakings- en beveiligingselementen ten behoeve van de voordivisies en hun voorbrigades kunnen worden gegroepeerd in twee beveiligingsbataljons. Deze gaan dan bestaan uit (afb. 11):

— twee à drie verkenningseskadrons (afhankelijk van het aantal voorbrigades);
— een bewakingseskadron;
— een tankeskadron;
— twee tirailleureskadrons.

Het ogenschijnlijk grote aantal subeenheden behoeft in het kader van de beperkt te houden „span of control" geen beletsel te vormen, aangezien een aantal subeenheden bij operationele inzet onmiddellijk elders onder bevel zal worden gesteld. In de vuursteun voor deze beveiligingsbataljons dient de divisie met de beschikbare vuursteunmiddelen zelf te voorzien. ▷

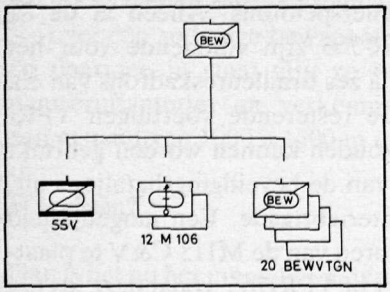

Afb. 13 Bewakingsbataljon Lk-achtergebied

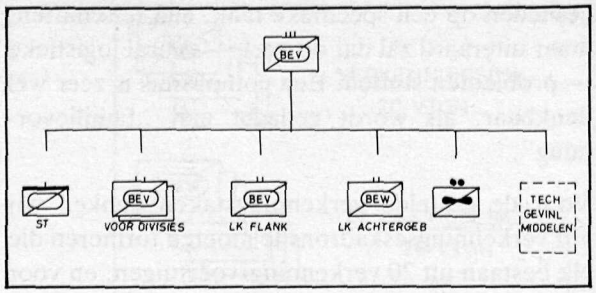

Afb. 14 Beveiligingsgevechtsgroep

Ten behoeve van de flankbeveiliging moet echter nòg een beveiligingsbataljon worden geformeerd, dat kan bestaan uit (afb. 12):

— een bewakingseskadron;
— twee tankeskadrons;
— een à twee tirailleureskadrons;
— een ondersteuningseskadron.

Voor de beveiliging van het legerkorpsachtergebied (afb. 13) worden vier bewakingseskadrons en twee ondersteuningseskadrons geformeerd tot één bewakingsbataljon. De voor de beveiliging nodig geachte gevechtskracht wordt in deze visie geleverd door twee of drie bataljons van 101 Infanteriebrigade. Het vierde bataljon van deze brigade kan voorzien in de mogelijk nog extra benodigde gevechtskracht voor de flankbeveiliging.
Bij de op deze wijze geformeerde ,,cavalerie bewakings- en beveiligingseenheden'', dient overigens in de organisatie een ,,kerndetachement'' voor de inzet van observatiehelikopters te worden opgenomen.
De indeling van eenheden ten behoeve van de inzet van andere verkennings- en bewakingsmiddelen en/of ECM-eenheden dient nog te worden onderzocht. Het lijkt ons om een aantal redenen wenselijk, de hiervoor genoemde eenheden onder te brengen in een beveiligingsgevechtsgroep (afb. 14). De voornaamste redenen hiervoor zijn:

— flexibele toewijzing van middelen mogelijk te maken;
— coördinatie in het optreden veilig te stellen;
— juiste afstemming te bereiken tussen de in te zetten technische middelen en de grondgebonden verkennings/bewakingselementen.

Verder spelen opleidings- en logistieke overwegingen een rol.

Ik wil mijn deel van de inleiding afsluiten met de opmerking dat de door ons voorgestane organisatie op veel punten overeenkomt met de bij de grote NAVO-partners voor de toekomst voorgestane organisaties van verkenningseenheden. Dat betreft dan met name het divisieniveau. Het zal duidelijk zijn dat zij, uit traditionele overwegingen, eraan hechten voor deze eenheden de naam ,,verkenningseenheid'' te blijven voeren.

Ik dank u voor uw aandacht.